

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИЗГОТВУВАЊЕ НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА И СУДИР НА ИНТЕРЕСИТЕ

ВОВЕД

Согласно членот 18 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Државната комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст: ДКСК) донесува петгодишна национална стратегија за спречување на корупција и судир на интереси со акционен план за нејзино спроведување (во натамошниот текст: национална стратегија).

ДКСК ја подготвува националната стратегија врз основа на претходно изготвена анализа на ризиците од корупција. За таа цел во изминатиот период ДКСК, помогната од Иницијативата за поддршка на Република Северна Македонија, финансиски поддржана од УСАИД, спроведе процес на анализа на ризиците од корупција. Постапката беше заокружена со два документи, изработени од страна на Проф. Д-р. Силвана Мојсовска, и тоа Методологија за проценка на ризиците од корупцијата и Проценка на ризиците од корупција, кои во нацрт верзија беа усвоени од страна на ДКСК на 18.09.2019 година.

Врз основа на проценката на ризикот од корупција, ДКСК донесува методологија за изготвување на националната стратегија, која се подготвува со учество на претставници на државни органи, институции, здруженија, фондации, приватен сектор и медиуми. Методологијата, како формален документ, се усвојува од страна на ДКСК, пред отпочнување на постапката за изготвување на националната стратегија.

НАЧЕЛА НА МЕТОДОЛОГИЈАТА

При подготовката на методологијата, ДКСК се раководеше од императивните одредби на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, но и од меѓународните документи за воспоставени стандарди кои се применуваат при изработка на антикорупциски стратегии, како што е Извештајот за антикорупциски стратегии од Куала Лумпур од Октомври 2013 година. Следствено на тоа, при подготовката на методологијата за изработка на националната стратегија ДКСК ги прифати следните принципи:

- **Визија и цел.** Националната стратегија е документ кој треба да ги трасира антикорупциските политики за петгодишен период, па токму затоа неопходно е да се идентификуваат генералните цели на стратегијата и начинот на нивното остварување.
- **Инклузивност на процесот.** Тоа подразбира вклученост на широк опсег на субјекти од општеството, во рамките на законодавната, извршната и судската власт, локалната самоуправа, регулаторни тела, невладиниот сектор и медиуми.
- **Транспарентност на процесот.** Изготвувањето на националната стратегија е документ кој има големо значење за целатата општествена заедница, па токму затоа сите активности на ДКСК, а кои се поврзани со изготвувањето на оваа стратегија ќе бидат комуницирани со јавноста преку прес конференции, соопштенија и други форми.
- **Приоритизација.** Врз основа на изготвената анализа на ризикот од корупција, со националната стратегија ќе бидат определени одредени приоритетни области, за кои ќе бидат дизајнирани соодветни мерки, со засилен мониторинг на нивното имплементирање.
- **Механизам на имплементација.** Имплементацијата на националната стратегија преставува врвен приоритет на ДКСК. Токму затоа составен дел на стратегијата ќе биде и акцискиот план, со прецизно утврдени рокови за спроведување на определени активности. Имплементацијата ќе се следи врз основа на дизајнирање на клучни индикатори на исполнувањето, кои ќе го мерат квантитетот, но и на резултатот на мерките.

НАЧИН НА ПОДГОТОВКА

Во Методологијата за проценка на ризиците од корупцијата и Проценката на ризиците од корупција, се укажува на неколку ограничувачки фактори при идентификувањето и проценката на ризикот од корупција во Р.С. Македонија, и тоа:

- Ниска расположливост на систематизирани податоци од определени области / сектори важни за проценка на ризиците од корупција (на пример: информации за извршени злоупотреби на службени позиции, должина на административните процедури, податоци од извештаи за извршени контроли во јавни институции и сл.). Дел од овие информации постојат, меѓутоа не се систематизирани, ниту лесно достапни до заинтересираните субјекти.

- Многу е ограничен бројот на расположливи документи во јавните институции со сеопфатна, длабинска анализа која би послужила при проценката на ризици од корупција на национално ниво.

Ваквиот хендикеп, на отсуство на систематизирани податоци кои би се користеле при изработката на националната стратегија, ја наметнува потребата нејзината подготовка да се реализира со организирање на три дводневни работилници, на кои ќе се повикаат преставници на законодавната, извршната и судската власт, локалната самоуправа, регулаторни тела, невладиниот сектор и медиуми.

ДКСК ќе подготви листа на учесници, водејќи сметка за вклучување на сите субјекти кои можат да дадат релевантен придонес во подготовката на националната стратегија. Пред отпочнувањето на работилниците, до сите субјекти од листата ќе биде испратена информација за целта на работилниците, со соодветен прашалник за генераторите на корупцијата во нивната средина. Ваквиот приод е во функција на добивање на (првични) дополнителни информации за состојбата со корупцијата во поедини области, но и за нивна подготовка за активна партиципација во текот на работилниците.

На поканетите субјекти ќе им биде преочено дека нивната преставеност треба да е на највисоко можно ниво (раководител на институцијата, негов заменик, или член на колективно тело, во зависност од видот и внатрешната организираност на субјектот). На тој начин ќе се обезбеди потребната релевантност на добиените информации, како и начелна согласност за прифатливоста на предложените мерки.

Работата на работилниците ќе се организира по принципот на групирање на учесниците по сектори, со формирање на 6 столбови и тоа:

1. Политички систем и политички партии
2. Правосудство
3. Органи за спроведување на закони
4. Јавен сектор
 - 4.1 Урбанизам, животна средина и земјоделие
 - 4.2 Образование и спорт
 - 4.3 Здравство
 - 4.4 Јавни претпријатија и АД во државна сопственост
5. Економија и бизнис сектор
6. Граѓански сектор и медиуми

Во секој од столбовите ќе се третираат ризиците од корупција, преку анализа на следните ризични области:

1. Јавни набавки
2. Вработување во јавен сектор

3. Инспекциски надзор
4. Процес на донесување на правосудни одлуки и управни акти
5. Доделување на субвенции и друга државна помош
6. Друга ризична област, специфична за тој сектор

При анализата на гореспоменатите ризични области, како помошна алатка ќе се користат следните фактори на ризик:

1. Конзистентна правна рамка (законска и подзаконска)
2. Политичко влијание
3. Транспаренност
4. Стапка на казнивост
5. Интегритетот на човечкиот фактор

Целта на трите работилници е да се идентификуваат пунктовете на корупцијата и нејзините генератори кај секој од субјектите и да се предложат можни решенија за надминување на овој проблем.

По завршувањето на работилниците, ДКСК ќе пристапи кон анализа на сите добиени информации од истите, по што ќе се подготви националната стратегија и акционен план за нејзино спроведување. Значаен елемент во оваа фаза од процесот е дизајнирањето на клучните индикатори за следење на имплементацијата на националната стратегија.